

תמצית

קיימת חשיבות רבה בהרחבת התפוצה והשימוש בכרטיסי חיוב מיידי, מטעמים של הגברת התחרות בתחום כרטיסי החיוב, צמצום השימוש במזומן והנגשת אמצעי תשלום אלקטרוניים לכלל הציבור, הרחבת מגוון פתרונות תשלום למשקי בית ובתי העסק, חיסכון פוטנציאלי בעלויות בתי העסק (עלויות טיפול במזומן, עלויות מימון ועמלות סליקה) ומשקי בית (דמי כרטיס, עלויות החזקת מזומן ועלויות משיכת מזומן). אולם, הצעדים להגברת השימוש בעסקאות חיוב מיידי צריכים להיעשות תוך הימנעות מפגיעה במוצר החיוב הנדחה, לנוכח יתרונות שהוא מגלם למשקי בית ולבתי העסק.

לפיכך, בנק ישראל ביצע שורה של צעדים לקידום השימוש בעסקאות החיוב המיידי. לדוגמא: הגדרת כרטיס חיוב מיידי כמוצר מדף בנקאי, המהווה חלק בלתי נפרד מניהול חשבון עובר ושב; ואיסור על גביית עמלת פעולה בערוץ ישיר בגין כל שימוש בכרטיס חיוב מיידי.

הצוות ממליץ על צעדים נוספים שיישומם יתרום לקידום מטרה זו:

- פיקוח על העמלה הצולבת מופחתת לעסקאות חיוב מיידי לתקופה של שנה (עד לקביעתה על ידי הממונה על ההגבלים העסקיים), תוך שימוש בסמכויות הנגידה מכוח סעיפים 9א-9ב לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) התשמ"א-1981;
- הסדרת מועדי העברת הכספים בעסקאות חיוב מיידי, כך שכל שרשרת התשלום, מחיוב מחזיק הכרטיס ועד לזיכוי בית העסק תתבצע בסמוך למועד ביצוע העסקה, ולא יאוחר משלושה ימי עסקים לאחר הצגת העסקה;
- הסדרת גילוי על עסקאות חיוב מיידי במסגרת פירוט פעולות בחשבון העו"ש של מחזיק הכרטיס (גילוי על כל עסקה בנפרד, תוך ציון מועד העסקה, סכום ושם בית העסק);
- הסדרת הגילוי על שירותי הסליקה לבתי העסק, בפרט בהתייחס לעסקאות חיוב מיידי.

הצוות סבור כי היכרות השוק עם מוצר החיוב המיידי (דביט) צריכה להיעשות באמצעות כרטיס ייעודי נפרד ולא כזה המשלב בין סוגי חיובים שונים. פתרון זה משמר אצל מחזיק הכרטיס את כוח הבחירה לגבי סוג החיוב. בחינה מעמיקה של פתרון בו כל סוגי החיובים יבוצעו באמצעות כרטיס חיוב אחד העלתה חסרונות צרכניים ותחרותיים מהותיים של מוצר זה ואף חשש לפגיעה בצרכנים. כמו כן, נמצא כי חלופה זו לא צפויה לקצר את משך זמן ההטמעה ואת עלותה לעומת חלופה של כרטיס נפרד. בהתאם לכך הצוות ממליץ כי הגברת תפוצת כרטיסי חיוב מיידי תיעשה באמצעים שלהלן:

1. מהלך של חינוך פיננסי לצרכנים ולבתי העסק בנוגע למהות המוצר ושימושיו. החינוך הפיננסי יכול להיעשות במשולב עם הסברה בנושא הפחתת השימוש במזומן, תוך הדגשת יתרונות כרטיס החיוב המיידי כתחליף מזומן (למשל, זמינות ונוחות, חיסכון עלויות משיכת מזומן, הפחתת סיכוני זיוף וגניבה של מזומן וכד').
2. לקוחות חדשים – הבנקים יחויבו להציע כרטיס חיוב מיידי לכל לקוח חדש הפותח חשבון עו"ש.
3. לקוחות קיימים – הבנקים יחויבו, בתוך שנה, לפנות לכלל הלקוחות הקיימים בעלי חשבונות העו"ש בהצעה להנפקת כרטיס חיוב מיידי. לקוחות שברשותם כרטיס אשראי בנקאי יוכלו לקבל את כרטיס החיוב המיידי ללא דמי כרטיס נוספים, לכל הפחות במחזור החיים הראשון של הכרטיס.

המעקב אחר ההנפקה של כרטיסי חיוב מיידי והשימוש בהם, יהיה באמצעות מדדי בקרה פנימיים. טעמי הציבור בנוגע לשימוש בכרטיסי חיוב מיידי ייבחנו בהמשך במסגרת סקר אמצעי תשלום.

במקביל, כחלק מהצעדים להגברת התחרות בתחום כרטיסי החיוב, בנק ישראל מקדם תיקון חקיקה שיאפשר חיבור של סולקים חוץ-בנקאיים בעלי רישיון למתג כרטיסי החיוב המופעל על ידי חברת שירותי בנקאות אוטומטיים (שב"א). צעד זה מצטרף לפעולות נוספות ליצירת התשתית לכניסת סולקים חדשים לתחרות, כגון פרסום מסגרת לקבלת רישיון סולק, מינוי צוות יעודי לטיפול בבקשות לקבלת רישיון סולק ושיפורים במערך הטכנולוגי של חברת שב"א, שמטרתם לאפשר מתן שירות לסולקים חדשים.

בנוסף, הצוות ממליץ על הסדרת מועד העברת הכספים ממנפיק לסולק בעסקאות חיוב נדחה ללא שינוי בעמלה הצולבת וזאת בשלב מאוחר יותר, וכן על קידום הטמעת תקן EMV, שהינו התקן הבינלאומי המקובל לאבטחת עסקאות בכרטיסי חיוב המתבצעות באמצעות מסופי תשלום (POS). המעבר ל-EMV נועד, בין היתר, לצמצם פוטנציאל ההונאות הקיים בשימוש בכרטיסים מגנטיים (לרבות זיוף והעתקת הכרטיס), לחזק אמונם וביטחונם של לקוחות התאגידיים הבנקאיים ובתני העסק המשתמשים בכרטיסי החיוב, לקדם חדשנות בתחום התשלומים. השימוש בכרטיסים חכמים יאפשר ללקוחות התאגידיים הבנקאיים הנמצאים בחו"ל לעשות שימוש בכרטיס בהתאם לסטנדרטים הבינלאומיים וללא המגבלות הקיימות כיום.